

Hội thảo khoa học: “Thực trạng, giải pháp hoàn thiện pháp luật hình sự và tố tụng hình sự trong kỷ nguyên mới”

Trong bối cảnh đất nước bước vào giai đoạn phát triển mới với yêu cầu tiếp tục hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, việc nghiên cứu, rà soát và hoàn thiện pháp luật hình sự, pháp luật tố tụng hình sự trở thành yêu cầu cấp thiết cả về lý luận và thực tiễn. Nhằm huy động trí tuệ khoa học pháp lý và tri thức liên ngành phục vụ việc xây dựng Đề án “Chiến lược hoàn thiện hệ thống pháp luật Việt Nam trong kỷ nguyên mới” do Bộ Tư pháp chủ trì, ngày 27/5/2026, Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội phối hợp với Viện Chiến lược và Khoa học pháp lý, Bộ Tư pháp tổ chức Hội thảo khoa học: “Thực trạng, giải pháp hoàn thiện pháp luật hình sự và tố tụng hình sự trong kỷ nguyên mới”.

Hội thảo có sự tham dự của đông đảo các nhà khoa học, chuyên gia pháp lý, đại diện các cơ sở đào tạo luật, các cơ quan thực tiễn cùng nhiều giảng viên, học viên, nghiên cứu sinh và sinh viên quan tâm đến lĩnh vực tư pháp hình sự. Phát biểu khai mạc Hội thảo, PGS.TS. Trịnh Tiến Việt – Quyền Hiệu trưởng

Trường Đại học Luật, ĐHQGHN nhấn mạnh yêu cầu đổi mới tư duy lập pháp hình sự và tổ tụng hình sự trong bối cảnh chuyển đổi số, hội nhập quốc tế sâu rộng và yêu cầu bảo vệ hiệu quả hơn quyền con người, quyền công dân trong Nhà nước pháp quyền hiện đại.

Hội thảo tập trung trao đổi chuyên sâu thông qua 07 tham luận khoa học, được triển khai trong hai phiên làm việc chính:

Phiên thứ nhất: Thực trạng và giải pháp hoàn thiện pháp luật hình sự

Trong phiên thứ nhất của Hội Thảo, GS.TSKH. Lê Văn Cẩm (Nguyên Chủ nhiệm Khoa Luật, ĐHQGHN) đã trình bày tham luận đầu tiên với chủ đề “Thực trạng Phần chung của Bộ luật hình sự hiện hành và các đề xuất tiếp tục hoàn thiện”, trong tham luận của mình, GS.TSKH. Lê Văn Cẩm tập trung phân tích những “điểm nghẽn” với tư cách là những nhược điểm cơ bản nào (mà ở các mức độ khác nhau) có liên quan đến các quy phạm tương ứng của **06/09** chế định lớn thuộc Phần chung đang tồn tại trong BLHS năm 2015, đồng thời đề xuất các quy phạm mới và hoàn thiện các quy định của Phần chung nhằm bảo đảm tính thống nhất, minh bạch và khả thi của pháp luật hình sự Việt Nam trong giai đoạn mới.

Tiếp nối chương trình, PGS.TS. Trịnh Tiến Việt trình bày tham luận “Thực trạng quy định Bộ luật Hình sự hiện hành: những vướng mắc, bất cập và giải pháp sửa đổi, bổ sung”. Tham luận tập trung nhận xét, đánh giá các điều luật, chỉ ra những điểm chưa hợp lý về triết lý và nguyên tắc xây dựng, cũng như một số vấn

để vướng mắc, bất cập khác đặt ra và giải pháp giúp Ban Soạn thảo có thêm một góc nhìn tham khảo, tiếp tục rà soát và sửa đổi, hoàn thiện qua đó, thể chế hóa đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng về công tác phòng, chống tội phạm, đáp ứng yêu cầu thực tiễn trong điều kiện xây dựng, hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam giai đoạn mới.

Ở góc độ bảo vệ quyền con người, TS. Nguyễn Mai Bộ trình bày tham luận “Bảo vệ các quyền nhân thân của con người bằng pháp luật hình sự – thực trạng và định hướng hoàn thiện”. Tham luận nghiên cứu thực trạng quy định của Bộ luật hình sự về các tội trực tiếp xâm phạm quyền nhân thân, đồng thời đề xuất hoàn thiện các quy định nhằm nâng cao hiệu quả bảo vệ tính mạng, sức khỏe, danh dự, nhân phẩm của cá nhân bằng pháp luật hình sự.

Bên cạnh đó, PGS.TS. Trịnh Quốc Toàn với tham luận “Bảo vệ các quyền tài sản của cá nhân, doanh nghiệp bằng pháp luật hình sự – thực trạng và định hướng hoàn thiện” đã phân tích thực trạng chính sách hình sự và các quy định của Bộ luật Hình sự 2015 trong việc bảo vệ quyền tài sản của cá nhân và doanh nghiệp, đồng thời chỉ ra những hạn chế của pháp luật hình sự Việt Nam trong bối cảnh phát triển của kinh tế số và hội nhập quốc tế. Trên cơ sở đó, bài viết đề xuất các định hướng hoàn thiện pháp luật hình sự theo hướng tăng cường phòng ngừa tội phạm, mở rộng áp dụng các biện pháp không tước tự do, nâng cao hiệu quả thu hồi tài sản, hoàn thiện chế định trách nhiệm hình sự của pháp nhân và bổ sung cơ chế xử lý các hành vi xâm phạm quyền tài sản mới phát sinh trong môi trường số.

Phiên thứ hai: Thực trạng và giải pháp hoàn thiện pháp luật tố tụng hình sự

Phiên thứ hai của Hội thảo tập trung vào các vấn đề lý luận và thực tiễn của pháp luật tố tụng hình sự hiện hành.

Trong tham luận “Chính sách pháp luật tố tụng hình sự và việc tiếp tục hoàn thiện Bộ luật tố tụng hình sự hiện hành”, PGS.TS. Nguyễn Ngọc Chí và TS. Trần Thu Hạnh đã phân tích chính sách pháp luật tố tụng hình sự như một bộ phận của chính sách hình sự, có vai trò định hướng cho hoạt động đấu tranh phòng, chống tội phạm, bảo vệ công lý, quyền con người và trật tự pháp luật trong giai đoạn phát triển mới của đất nước đồng thời đề xuất phân định các chủ thể tố tụng dựa trên ba chức năng cơ bản là buộc tội, gỡ tội và xét xử để bảo đảm tính tranh tụng, sự bình đẳng giữa các bên và vai trò trung tâm của Tòa án trong hoạt động xét xử bảo đảm tính độc lập của Tòa án, hoàn thiện cơ chế bảo vệ quyền con người, nâng cao hiệu quả quyền bào chữa và hạn chế lạm dụng các biện pháp ngăn chặn cũng được xem là những định hướng quan trọng trong quá trình cải cách tư pháp hiện nay.

Tiếp nối chương trình, PGS.TS. Lê Lan Chi trình bày tham luận “Về chủ thể của tố tụng hình sự và một số vấn đề đặt ra đối với việc hoàn thiện pháp luật tố tụng hình sự”. Từ cách tiếp cận hệ thống đối với các cơ quan tiến hành tố tụng, người có thẩm quyền tiến hành tố tụng và người tham gia tố tụng, tham luận đã chỉ ra nhiều vấn đề cần tiếp tục hoàn thiện như phân định thẩm quyền giữa các cơ quan tiến hành tố

tụng, bảo đảm trách nhiệm bảo vệ quyền của người tham gia tố tụng, cũng như yêu cầu đổi mới mô hình tố tụng theo hướng đề cao vị trí trung tâm của Tòa án và tăng cường tính bình đẳng giữa các bên trong tố tụng hình sự.

Khép lại phần tham luận, PGS.TS. Lê Huỳnh Tấn Duy với tham luận “Phân loại các thủ tục tố tụng và bài toán kinh tế đặt ra với pháp luật tố tụng hình sự Việt Nam” đã mang đến góc nhìn mới từ phương diện kinh tế học pháp luật. Tham luận phân tích “nghịch lý nguồn lực” khi số lượng vụ án hình sự ngày càng gia tăng trong khi nguồn lực tư pháp còn hạn chế, từ đó đề xuất hoàn thiện các thủ tục tố tụng theo hướng tinh gọn, phân hóa và ứng dụng mạnh mẽ tố tụng điện tử. Đặc biệt, tham luận nhấn mạnh yêu cầu xây dựng các cơ chế “chuyển hướng” như nhận tội, nhận hình phạt, tạm hoãn hoặc miễn truy cứu trách nhiệm hình sự có điều kiện nhằm giảm tải cho hệ thống tư pháp và nâng cao hiệu quả tái hòa nhập cộng đồng.

Thảo luận đa chiều: Hoàn thiện pháp luật hình sự và tố tụng hình sự trong kỷ nguyên mới

Sau các phần trình bày tham luận, Hội thảo diễn ra sôi nổi với nhiều ý kiến trao đổi từ các nhà khoa học, chuyên gia và đại diện cơ quan thực tiễn. Các đại biểu tập trung phân tích những yêu cầu mới đặt ra đối với pháp luật hình sự và tố tụng hình sự trong bối cảnh chuyển đổi số, toàn cầu hóa, sự xuất hiện của các loại tội phạm công nghệ cao cũng như yêu cầu tăng cường bảo vệ quyền con người và quyền công dân.

Nhiều ý kiến cho rằng việc sửa đổi, bổ sung Bộ luật hình sự và Bộ luật tố tụng hình sự cần được tiếp cận theo hướng tổng thể, đồng bộ, bảo đảm sự cân bằng giữa yêu cầu đấu tranh phòng, chống tội phạm với yêu cầu bảo vệ công lý, quyền con người và thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội bền vững.

Tổng kết Hội thảo, đại diện Ban Tổ chức khẳng định các ý kiến, tham luận và trao đổi khoa học tại Hội thảo là nguồn tư liệu quan trọng, có giá trị lý luận và thực tiễn sâu sắc, góp phần phục vụ quá trình nghiên cứu, xây dựng và hoàn thiện hệ thống pháp luật hình sự, tố tụng hình sự Việt Nam trong kỷ nguyên mới.

